

Bruselj, 20.5.2020
COM(2020) 381 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Strategija „od vil do vilic“
za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem**

KAZALO

1.	POTREBA PO UKREPANJU	2
2.	OBLIKOVANJE PREHRANSKE VERIGE, KI DELUJE ZA POTROŠNIKE, PROIZVAJALCE, PODNEBJE IN OKOLJE	4
2.1.	Zagotavljanje trajnostne proizvodnje hrane	5
2.2.	Zagotavljanje prehranske varnosti.....	11
2.3.	Spodbujanje trajnostne predelave hrane, trgovine na debelo, trgovine na drobno, gostinstva in živilskostoritvenih praks	11
2.4.	Spodbujanje trajnostne porabe hrane ter omogočanje prehoda na zdrave in trajnostne načine prehranjevanja	13
2.5.	Zmanjšanje izgube hrane in količine zavržene hrane.....	14
2.6.	Preprečevanje goljufij s hrano vzdolž verige preskrbe s hrano	15
3.	SPODBUJANJE PREHODA	15
3.1.	Raziskave, inovacije, tehnologija in naložbe	15
3.2.	Svetovalne storitve, izmenjava podatkov in znanja ter znanja in spretnosti.....	16
4.	SPODBUJANJE SVETOVNEGA PREHODA	17
5.	ZAKLJUČEK	19

1. POTREBA PO UKREPANJU

Evropski zeleni dogovor določa, kako doseči, da bo Evropa do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina. V njem je predstavljena nova, trajnostna in vključujoča strategija za rast, katere cilji so spodbuditi gospodarstvo, izboljšati zdravje in kakovost življenja ljudi ter poskrbeti za naravo in za to, da nihče ne bo prezrt.

Strategija „od vil do vilic“ je v središču zelenega dogovora. Ta strategija celovito obravnava izzive trajnostnih prehranskih sistemov, ob čemer priznava neločljive povezave med zdravimi ljudmi, zdravimi družbami in zdravim planetom. Je tudi osrednji del agende Komisije za doseganje ciljev Združenih narodov za trajnostni razvoj. Vsi državljani in nosilci dejavnosti v vseh vrednostnih verigah, tako po EU kot drugod, bi morali imeti koristi od **pravičnega prehoda**, zlasti ob upoštevanju pandemije COVID-19 in upada gospodarske rasti. Prehod na trajnostni prehranski sistem lahko prinese okoljske, zdravstvene, socialne in gospodarske koristi ter zagotovi, da bomo z okrevanjem po krizi stopili na trajnostno pot¹. Za uspešno okrevanje in prehod je bistvena zagotovitev trajnostnega preživetja primarnih proizvajalcev, ki še vedno zaostajajo v smislu prihodkov².

Pandemija COVID-19 je poudarila pomen **zanesljivega in odpornega prehranskega sistema**, ki deluje v vseh okoliščinah in je državljanom zmožen zagotoviti dostop do zadostne količine cenovno dostopne hrane. Prav tako nas je opomnila na medsebojno povezanost našega zdravja, ekosistemov, dobavnih verig, vzorcev porabe in meja zmogljivosti planeta. Jasno je, da moramo storiti veliko več za svoje zdravje in zdravje planeta. Trenutna pandemija je le en primer. Vse pogostejši pojavi suš, poplav, gozdnih požarov in novih škodljivih organizmov nas nenehno opozarjajo, da je naš prehranski sistem ogrožen ter mora postati bolj trajnosten in odporen.

Strategija „od vil do vilic“ je nov celovit pristop, ki kaže, v kolikšni meri Evropejci **cenijo** prehransko trajnostnost. Pomeni priložnost za izboljšanje načina življenja, zdravja in okolja. Oblikovanje ugodnega prehranskega okolja, v katerem je lažje izbrati zdrave in trajnostne načine prehranjevanja, bo pozitivno vplivalo na zdravje in kakovost življenja potrošnikov ter zmanjšalo z zdravjem povezane stroške družbe. Ljudje namenjajo vedno več pozornosti okoljskim, zdravstvenim, socialnim in etičnim vprašanjem³ ter bolj kot kdaj koli prej želijo boljšo hrano. Kljub bolj urbaniziranim družbam bi bili radi bližje svoji hrani. Želijo si sveže, trajnostno pridelane in manj predelane hrane. Med trenutno pandemijo so se tudi okrepili pozivi h krajšim dobavnim verigam. Potrošniki bi morali imeti možnost izbrati trajnostno hrano, vsi akterji v prehranski verigi pa bi morali trajnostnost razumeti kot odgovornost in priložnost.

¹ Na svetovni ravni se ocenjuje, da bi prehranski in kmetijski sistemi v skladu s cilji trajnostnega razvoja zagotovili hranljivo in cenovno dostopno hrano za čedalje številčnejše svetovno prebivalstvo ter pomagali obnoviti ključne ekosisteme, poleg tega pa bi lahko do leta 2030 ustvarili novo gospodarsko vrednost v višini več kot 1,8 bilijona EUR. Vir: Komisija za podjetništvo in trajnostni razvoj (2017), *Better business, better world* (Boljše podjetništvo, boljši svet).

² Povprečni kmet v EU na primer trenutno zasluži približno polovico manj od povprečnega delavca v celotnem gospodarstvu. Vir: kazalnik stanja SKP C.26 o podjetniškem prihodku kmetijstva (https://agridata.ec.europa.eu/Qlik_Downloads/Jobs-Growth-sources.htm).

³ Evropejci so zelo ozaveščeni o vprašanjih, povezanih z varnostjo hrane. Najpogosteje sporočeni pomisleki se nanašajo na antibiotike, hormone in steroide v mesu, pesticide, onesnaževala okolja in aditive za živila. Vir: posebna raziskava Eurobarometer iz aprila 2019 o varnosti hrane v EU.

Evropska hrana je že zdaj svetovni standard za varno, bogato, hranljivo in kakovostno hrano. To je rezultat dolgoletnega oblikovanja politik EU, usmerjenega v varovanje zdravja ljudi, živali in rastlin, ter prizadevanj kmetov, ribičev, in proizvajalcev v akvakulturi. Odslej bi morala biti evropska hrana tudi svetovni standard za trajnostnost. Cilj te strategije je nagraditi kmete, ribiče in druge nosilce dejavnosti v prehranski verigi, ki so že začeli uporabljati trajnostne prakse, omogočiti, da bodo to lahko storili tudi drugi, ter ustvariti dodatne priložnosti za njihova podjetja. Kmetijstvo EU je edini večji sistem na svetu, ki je zmanjšal emisije toplogrednih plinov (TGP), in sicer za 20 % od leta 1990⁴. Vendar tudi znotraj EU ta pot ni linearna niti ni enotna po državah članicah. Poleg tega proizvodnja, predelava, maloprodaja, pakiranje in prevoz hrane znatno prispevajo k onesnaževanju zraka, tal in vode ter emisijam TGP, prav tako pa močno vplivajo na biotsko raznovrstnost. Zato kljub temu, da je EU na številnih področjih že začela prehod na trajnostne prehranske sisteme, prehranski sistemi ostajajo med dejavniki, ki najbolj prispevajo k podnebnim spremembam in degradaciji okolja. Nujno je treba **zmanjšati odvisnost od pesticidov in antimikrobikov ter pretirano uporabo gnojil, povečati delež ekološkega kmetovanja, izboljšati dobrobit živali in obrniti trend izgube biotske raznovrstnosti.**

Podnebna pravila⁵ določajo cilj podnebno nevtralne Unije do leta 2050. Komisija bo do septembra 2020 predstavila načrt za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030 za dvig cilja zmanjšanja emisij TGP na 50 ali 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. Strategija „od vil do vilic“ določa nov pristop, ki bo zagotovil, da bodo k temu postopku ustrezno prispevali tudi kmetijstvo, ribištvo, akvakultura in prehranska vrednostna veriga.

Prehod na trajnostne prehranske sisteme je tudi **izjemna gospodarska priložnost**. Pričakovanja potrošnikov se spreminjajo, kar prispeva k pomembnim spremembam na trgu hrane. To je priložnost za kmete, ribiče in proizvajalce v akvakulturi, pa tudi za predelovalce hrane in ponudnike storitev v zvezi s prehrano. Ta prehod jim bo omogočil, da postanejo prepoznavni po trajnostnosti in poskrbijo za prihodnost prehranske verige EU, preden to storijo njihovi tekmeči iz držav zunaj EU. Prehod na trajnostnost je za vse akterje v prehranski verigi EU priložnost, da izkoristijo prednost prvega na trgu.

Jasno je, da prehod ne bo mogoč brez sprememb v **načinu prehranjevanja ljudi**. Toda 33 milijonov ljudi v EU⁶ si ne more vsak drugi dan privoščiti kakovostnega obroka in v mnogih državah članicah del prebivalstva potrebuje podporo pri preskrbi s hrano. Upad gospodarske rasti ogroža prehransko varnost in cenovno dostopnost, zato so nujno potrebni ukrepi za spremembo vzorcev porabe in zmanjšanje količine zavržene hrane. **Zavrže** se okoli 20 % proizvedene hrane⁷, obenem pa je vse več **debelosti**. Več kot polovica odraslih ima prekomerno telesno težo⁸, kar prispeva k visoki razširjenosti bolezni, povezanih s prehrano (vključno z različnimi vrstami raka), in stroškom zdravstvenega varstva, ki izhajajo iz njih. **Prehrana** Evropejcev na splošno ni v skladu z

⁴ S 543,25 milijona gigaton ekvivalenta CO₂ leta 1990 na 438,99 milijona gigaton leta 2017 (Eurostat).

⁵ Predlog Komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi Uredbe (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila) (COM(2020) 80 final, 2020/0036 (COD)).

⁶ Eurostat, EU-SILC (2018), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdes03&lang=en.

⁷ EU FUSIONS (2016), *Estimates of European food waste levels* (Ocene količin zavržene hrane v Evropi).

⁸ Eurostat, Stopnja debelosti glede na indeks telesne mase, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table?lang=en.

nacionalnimi prehranskimi priporočili, „prehransko okolje“⁹ pa ne zagotavlja, da bi bila najbolj zdrava možnost vedno tudi najpreprostejša. Če bi se Evropejci prehranjevali v skladu s prehranskimi priporočili, bi bil okoljski odtis prehranskih sistemov precej manjši.

Jasno je tudi, da ne bomo mogli uvesti sprememb, če ne bomo vključili držav drugod po svetu. EU je največja uvoznica in izvoznica agroživilskih proizvodov, njen trg pa največji trg morske hrane na svetu. Proizvodnja blaga pa ima lahko negativne okoljske in socialne učinke v državah proizvodnje. Prizadevanja za zaostritev zahtev glede trajnostnosti prehranskega sistema EU bi morale zato spremljati politike, ki bi pomagale **zvišati svetovne standarde**, da se preprečita eksternalizacija in izvoz netrajnostnih praks.

Trajnostni prehranski sistem bo bistvenega pomena pri uresničevanju podnebnih in okoljskih ciljev zelenega dogovora, prav tako pa bo **izboljšal prihodke primarnih proizvajalcev** in okrepil **konkurenčnost** EU. Ta strategija podpira prehod s poudarkom na novih priložnostih tako za državljane kot za nosilce živilske dejavnosti.

2. OBLIKOVANJE PREHRANSKE VERIGE, KI DELUJE ZA POTROŠNIKE, PROIZVAJALCE, PODNEBJE IN OKOLJE

Cilji EU so zmanjšati **okoljski in podnebni odtis** prehranskega sistema EU ter okrepiti njegovo **odpornost**, zagotoviti prehransko varnost v luči podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti, imeti vodilno vlogo pri **svetovnem prehodu** na konkurenčno trajnostnost od vil do vilic ter izkoristiti **nove priložnosti**. To pomeni:

- zagotavljanje, da je vpliv prehranske verige, od proizvodnje, prevoza, distribucije, trženja in potrošnje hrane, na okolje **nevtralen ali pozitiven**, hkrati pa se ohranjajo in obnavljajo kopenski, sladkovodni in morski viri, od katerih je prehranski sistem odvisen; pomoč pri blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje; varovanje tal, prsti, vode, zraka, zdravja rastlin in živali ter dobrobiti živali; obrnitev trenda izgube biotske raznovrstnosti;
- zagotavljanje prehranske varnosti in prehrane ter varovanje javnega zdravja – zagotavljanje, da ima vsakdo **dostop do zadostne, hranljive in trajnostne hrane**, ki izpolnjuje visoke standarde varnosti in kakovosti, zdravja rastlin ter zdravja in dobrobiti živali, hkrati pa zadovoljuje prehranske potrebe in preference glede hrane, ter
- ohranjanje cenovne dostopnosti hrane ob hkratnem ustvarjanju pravičnejših gospodarskih donosov v dobavni verigi za zagotovitev, da **najbolj trajnostna hrana na koncu postane tudi cenovno najbolj dostopna**, spodbujanje konkurenčnosti dobavnega sektorja EU, spodbujanje pravične trgovine in ustvarjanje novih poslovnih priložnosti ob zagotavljanju celovitosti enotnega trga ter varnosti in zdravja pri delu.

Trajnostnost prehranskih sistemov je svetovno vprašanje, prehranski sistemi pa se bodo morali prilagoditi v odziv na različne izzive. EU lahko s to strategijo, ki določa ključne

⁹ „Prehransko okolje“ se nanaša na fizične, ekonomske, politične in sociokulturne dejavnike, ki vplivajo na delovanje potrošnikov v prehranskem sistemu ter njihove odločitve glede pridobivanja, priprave in uživanja hrane (Skupina strokovnjakov na visoki ravni za prehransko varnost in prehrano (2017), *Nutrition and food systems* (Prehrana in prehranski sistemi)).

cilje na prednostnih področjih EU kot celote, prevzame ključno vlogo pri določanju svetovnih standardov. Poleg novih političnih pobud je izvajanje obstoječe zakonodaje, zlasti glede dobrobiti živali, uporabe pesticidov in varovanja okolja, bistveno za zagotovitev pravičnega prehoda. Pristop bo upošteval različne izhodiščne točke in razlike v možnostih za izboljšanje v državah članicah. Priznal bo tudi, da bo prehod na trajnosten prehranski sistem spremenil gospodarsko strukturo številnih regij EU in njihove vzorce medsebojnega delovanja. Pri prehodu bo zagotovljena tehnična in finančna pomoč iz obstoječih instrumentov EU, kot so kohezijski skladi in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP). Nove zakonodajne pobude bodo temeljile na orodjih Komisije za boljše pravno urejanje. Na podlagi javnih posvetovanj, opredelitve okoljskih, socialnih in gospodarskih učinkov ter analize o tem, kako so prizadeta mala in srednja podjetja (MSP) ter kaj spodbuja ali ovira inovacije, bodo ocene učinka v skladu s cilji zelenega dogovora prispevale k učinkoviti izbiri politike z minimalnimi stroški. Da bi **pospešili in olajšali prehod** in zagotovili, da bodo vsa živila, ki se dajo na trg EU, vse bolj trajnostna, bo Komisija do konca leta 2023 pripravila zakonodajni predlog za **okvir za trajnostni prehranski sistem**. To bo spodbudilo skladnost politik na ravni EU in nacionalni ravni, vključilo načelo trajnostnosti v vse politike na področju prehrane in okrepilo odpornost prehranskih sistemov. Komisija si bo po obsežnem posvetovanju in oceni učinka prizadevala za skupne opredelitve ter splošna načela in zahteve za trajnostne prehranske sisteme in živila. Okvir bo obravnaval tudi odgovornosti vseh akterjev v prehranskem sistemu. Okvir bo skupaj s certificiranjem in označevanjem trajnostnosti živilskih proizvodov ter ciljno usmerjenimi pobudami omogočil nosilcem dejavnosti, da bodo imeli koristi od svojih trajnostnih praks, in postopoma dvignil standarde trajnosti, da bodo postali standard za vse živilske proizvode, ki se dajo na trg EU.

2.1. Zagotavljanje trajnostne proizvodnje hrane

Vsi akterji v prehranski verigi morajo prispevati k doseganju trajnostnosti prehranske verige. Kmetje, ribiči in proizvajalci v akvakulturi morajo hitreje preoblikovati svoje proizvodne metode in čim boljše izkoristiti naravne, tehnološke, digitalne in vesoljske rešitve, da bi zagotovili boljše podnebne in okoljske rezultate, povečali odpornost proti podnebnim spremembam ter zmanjšali in optimizirali uporabo dodatkov (npr. pesticidov, gnojil). Te rešitve zahtevajo **naložbe v človeške vire in finančne naložbe**, hkrati pa obetajo višje donose z ustvarjanjem dodane vrednosti in zmanjšanjem stroškov.

Primer **novega zelenega poslovnega modela** je sekvestracija ogljika s strani kmetov in gozdarjev. Kmetijske prakse, s katerimi se iz ozračja odstranjuje CO₂, prispevajo k cilju podnebne nevtralnosti in jih je treba nagraditi, in sicer prek skupne kmetijske politike (SKP) ali drugih javnih ali zasebnih pobud (trg ogljika¹⁰). Nova pobuda EU za sekvestracijo ogljika v kmetijske površine v okviru podnebnega pakta bo spodbudila ta novi poslovni model, ki kmetom daje nov vir prihodka in pomaga drugim sektorjem pri razogljičenju prehranske verige. Kot je bilo napovedano v akcijskem načrtu za krožno

¹⁰ Trdna pravila za certificiranje odstranjevanja ogljika v kmetijstvu in gozdarstvu so prvi korak do cilja, da bo kmetom in gozdarjem mogoče izvesti plačila za sekvestracijo ogljika, ki jo izvajajo. Države članice bi lahko ta pravila uporabila za oblikovanje plačil iz SKP na podlagi sekvestriranega ogljika. Poleg tega bi se lahko tudi zasebna podjetja zanimala za nakup takih certifikatov za podporo podnebnim ukrepom, s čimer bi se zagotovila dodatna spodbuda (poleg plačil iz SKP) kmetom in gozdarjem za sekvestracijo ogljika.

gospodarstvo¹¹, bo Komisija razvila regulativni okvir za certificiranje odstranjevanja ogljika na podlagi zanesljivega in preglednega obračunavanja ogljika za spremljanje in preverjanje pristnosti odstranitve ogljika.

Krožno gospodarstvo, ki temelji na rabi biomase, še vedno predstavlja večinoma neizkoriščen potencial za kmete in njihove zadruge. Na primer, napredne biorafinerije, ki proizvajajo biognojila, beljakovinsko krmo, bioenergijo in biokemikalije, ponujajo možnosti za prehod na podnebno nevtrarno evropsko gospodarstvo in ustvarjanje novih delovnih mest v primarni proizvodnji. Kmetje bi morali izkoristiti možnosti za zmanjšanje emisij metana iz živinoreje z razvojem proizvodnje **energije iz obnovljivih virov** in vlaganjem v anaerobna gnilišča za proizvodnjo bioplina iz kmetijskih odpadkov in ostankov, kot je na primer gnoj. Kmetije lahko proizvajajo tudi bioplin iz drugih virov odpadkov in ostankov, kot so živilska industrija in industrija pijač, odpadne vode in komunalni odpadki. Kmetije in hlevi so pogosto idealni kraji za postavitve sončnih panelov, zato bi bilo treba takim naložbam dati prednost v prihodnjih strateških načrtih SKP¹². Komisija bo v okviru pobud in programov za čisto energijo sprejela ukrepe, da bo trg hitreje sprejel te in druge rešitve za energijsko učinkovitost v kmetijskem in živilskem sektorju, če se bodo te naložbe izvajale na trajnosten način in brez ogrožanja prehranske varnosti ali biotske raznovrstnosti.

Uporaba **kemičnih pesticidov** v kmetijstvu prispeva k onesnaževanju tal, vode in zraka in izgubi biotske raznovrstnosti ter lahko škoduje neciljnim rastlinam, žuželkam, pticam, sesalcem in dvoživkam. Komisija je že vzpostavila usklajeni kazalnik tveganja za količinsko opredelitev napredka pri zmanjševanju tveganj, povezanih s pesticidi. Ta kaže, da se je tveganje zaradi uporabe pesticidov v zadnjih petih letih zmanjšalo za 20 %. Komisija bo sprejela dodatne ukrepe za zmanjšanje splošne uporabe kemičnih pesticidov in njihovega tveganja za 50 % ter za zmanjšanje uporabe nevarnejših pesticidov¹³ za 50 % do leta 2030. Poleg tega bo sprejela številne ukrepe, s katerimi bo utrla pot alternativnim rešitvam in ohranila prihodke kmetov. Pregledala bo direktivo o trajnostni rabi pesticidov, okrepila določbe o **integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi** in spodbujala večjo uporabo varnih alternativnih načinov za zaščito pridelka pred škodljivimi organizmi in boleznimi. Integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi bo spodbujalo uporabo alternativnih tehnik obvladovanja, kot sta kolobarjenje in mehansko odstranjevanje plevela, in bo eno od glavnih orodij za zmanjšanje uporabe kemičnih pesticidov in odvisnosti od njih na splošno ter zlasti uporabe nevarnejših pesticidov. Kmetijske prakse, ki zmanjšujejo uporabo pesticidov prek SKP, bodo izredno pomembne, strateški načrti pa bi morali odražati ta prehod in spodbujati dostop do svetovanja. Komisija bo tudi olajšala dajanje na trg pesticidov, ki vsebujejo biološko aktivne snovi, in okrepila ocenjevanje tveganja pesticidov za okolje. Poleg tega bo sprejela ukrepe za skrajšanje postopka za registracijo pesticidov v državah članicah. Komisija bo tudi predlagala spremembe uredbe iz leta 2009 o statističnih podatkih o

¹¹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo: Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo (COM(2020) 98 final).

¹² Vsaka država članica EU bo izvedla obsežno analizo svojih posebnih potreb in nato pripravila strateški načrt SKP, v katerem bo določila, kako namerava uporabiti financiranje SKP iz obeh „stebrov“, da bi zadostila tem potrebam, v skladu s splošnimi cilji EU, ter navedla orodja, ki jih bo uporabljala, in določila svoje posebne cilje.

¹³ To so fitofarmacevtska sredstva, ki vsebujejo aktivne snovi, ki izpolnjujejo merila za izključitev iz točk 3.6.2 do 3.6.5 in 3.8.2 Priloge II k Uredbi (ES) št. 1107/2009 ali so opredeljene kot kandidatke za zamenjavo v skladu z merili iz točke 4 navedene priloge.

pesticidih¹⁴ za odpravo podatkovnih vrzeli in spodbujanje oblikovanja politik na podlagi dokazov.

Presežek hranil (zlasti dušika in fosforja) v okolju, ki je posledica prekomerne uporabe in dejstva, da rastline ne vsrkajo vseh hranilnih snovi, ki se uporabljajo v kmetijstvu, je še en pomemben vir onesnaževanja zraka, tal in vode ter vplivov na podnebje¹⁵. Zmanjšuje biotsko raznovrstnost v rekah, jezerih, močvirjih in morjih¹⁶. Komisija bo ukrepala, da bi zmanjšala izgube hranil za vsaj 50 %, hkrati pa zagotovila, da se rodovitnost tal ne bo poslabšala. To bo zmanjšalo porabo gnojil za vsaj 20 % do leta 2030. To se bo doseglo z doslednim izvajanjem in izvrševanjem ustrezne okoljske in podnebne zakonodaje, tako da se z državami članicami določi zmanjšanje obremenitve s hranili, ki je potrebno za doseganje teh ciljev, z izvajanjem uravnoveženega gnojenja, trajnostnim upravljanjem hranil ter z boljšim upravljanjem dušika in fosforja skozi njun celotni življenjski cikel. Komisija bo z državami članicami pripravila **celoviti akcijski načrt upravljanja hranil** za obravnavanje onesnaženja hranil pri viru in za povečanje trajnostnosti živinorejskega sektorja. Komisija bo sodelovala tudi z državami članicami, da bi razširila uporabo tehnik preciznega gnojenja in trajnostnih kmetijskih praks, zlasti na žariščnih območjih intenzivne živinoreje, in recikliranja organskih odpadkov v gnojila iz obnovljivih virov. To se bo izvedlo z ukrepi, ki jih bodo države članice vključile v svoje strateške načrte SKP, kot so trajnostni instrument za upravljanje hranil¹⁷, naložbe, svetovalne storitve in vesoljske tehnologije EU (Copernicus, Galileo).

Kmetijstvo je odgovorno za 10,3 % **emisij TGP v EU**, skoraj 70 % teh emisij, ki niso CO₂ (temveč metan in dušikov oksid), pa izvira iz živinorejskega sektorja¹⁸. Poleg tega se 68 % skupnih kmetijskih površin uporablja za živinorejo¹⁹. Da bi Komisija prispevala k zmanjšanju vpliva živinoreje na okolje in podnebje, preprečila selitev virov ogljika z uvozom in podprla trenutni prehod na bolj trajnostno živinorejo, bo olajšala dajanje na trg trajnostnih in inovativnih krmnih dodatkov. Preučila bo pravila EU za zmanjšanje odvisnosti od kritičnih posamičnih krmil (npr. soje, ki se goji na zemljiščih, pridobljenih s krčenjem gozdov) s spodbujanjem rastlinskih beljakovin, pridelanih v EU, ter alternativnih posamičnih krmil, kot so žuželke, staleži morskih krmil (npr. alg) in

¹⁴ Uredba (ES) št. 1185/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o statističnih podatkih o pesticidih (UL L 324, 10.12.2009, str. 1).

¹⁵ Uporaba dušika v kmetijstvu povzroča emisije dušikovega oksida v ozračje. Leta 2017 so emisije N₂O iz kmetijstva predstavljale 43 % emisij iz kmetijstva in 3,9 % vseh antropogenih emisij v EU (EEA (2019), Letni seznam toplogrednih plinov v Evropski uniji za obdobje 1990–2017 in poročilo o seznamu za leto 2019).

¹⁶ OECD (2019), *Accelerating climate action: refocussing policies through a well-being lens* (Pospeševanje podnebnih ukrepov: preusmeritev politik s poudarkom na dobrem počutju).

¹⁷ Kot je navedeno v predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi pravil o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru skupne kmetijske politike (strateški načrti SKP) in se financirajo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe (EU) št. 1307/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (COM(2018) 392, 2018/0216(COD)) in ob doslednem upoštevanju Sporočila Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski okvir interoperabilnosti – strategija za izvajanje (COM(2017) 134).

¹⁸ EEA (2019), Letni seznam toplogrednih plinov v Evropski uniji za obdobje 1990–2017 in poročilo o seznamu za leto 2019. Te številke ne vključujejo emisij CO₂ zaradi rabe zemljišč in spremembe rabe zemljišč.

¹⁹ 39,1 milijona hektarjev žit in oljnic ter 70,7 milijona hektarjev travinj na 161 milijonih hektarjev kmetijskih zemljišč (v EU-27, Eurostat, 2019).

stranski proizvodi iz biogospodarstva (npr. ribji odpadki)²⁰. Poleg tega Komisija opravlja pregled promocijske politike EU za kmetijske proizvode, da bi povečala svoj prispevek k trajnostni proizvodnji in potrošnji v skladu s spreminjajočimi se načini prehranjevanja in tako potrošnike spodbudila k izbiri bolj trajnostno pridelanih živil. Ta pregled bi se na področju mesa moral osredotočiti na to, kako lahko EU uporabi svoj promocijski program za podporo najbolj trajnostnih metod živinoreje z manjšimi emisijami ogljika. Prav tako bo strogo ocenila vsak predlog za vezano podporo v strateških načrtih z vidika potrebe po splošni trajnostnosti.

Antimikrobična odpornost, povezana s prekomerno in neustrezno rabo antimikrobikov pri zdravljenju živali in ljudi, po ocenah v EU/EGP vsako leto povzroči 33 000 smrtnih žrtev pri ljudeh²¹ in precejšnje stroške zdravstvenega varstva. Komisija bo zato sprejela ukrepe za zmanjšanje skupne prodaje antimikrobikov za rejne živali in živali iz akvakulture v EU za 50 % do leta 2030. Novi uredbi o zdravilih za uporabo v veterinarski medicini in medicirani krmi zagotavljata širok nabor ukrepov za pomoč pri doseganju tega cilja in promocijo enega zdravja.

Boljša **dobrobit živali** izboljšuje njihovo zdravje in kakovost hrane, zmanjšuje potrebo po zdravilih in lahko pomaga ohranjati biotsko raznovrstnost. Prav tako je jasno, da to želijo tudi državljani. Komisija bo pregledala zakonodajo o dobrobiti živali, vključno s prevozom in zakolom živali, da bi jo uskladila z najnovejšimi znanstvenimi dokazi, razširila njeno področje uporabe, poenostavila njeno izvrševanje in zagotovila višjo raven dobrobiti živali. Strateški načrti in nove strateške smernice EU o akvakulturi bodo ta proces podprli. Komisija bo preučila tudi možnosti za označevanje ravni dobrobiti živali, da bi se njena vrednost bolje prenašala v prehranski verigi.

Podnebne spremembe prinašajo nove nevarnosti za **zdravje rastlin**. Načelo trajnostnosti zahteva ukrepe za boljše varstvo rastlin pred porajajočimi se škodljivimi organizmi in boleznimi ter za inovacije. Komisija bo sprejela pravila za okrepitev nadzora nad uvozom rastlin in spremljanjem na ozemlju Unije. Nove inovativne tehnike, vključno z biotehnologijo in razvojem proizvodov na biološki osnovi, imajo lahko pomembno vlogo pri povečanju trajnostnosti, če so varne za potrošnike in okolje, hkrati pa prinašajo koristi za družbo kot celoto. Lahko tudi pospešijo proces zmanjševanja odvisnosti od pesticidov. Komisija na zahtevo držav članic izvaja študijo, v kateri bo preučila potencial novih genomskega tehnik za izboljšanje trajnostnosti v prehranski verigi. Trajnostni prehranski sistemi se prav tako zanašajo na **varnost in raznolikost semen**. Kmetje morajo imeti dostop do vrste kakovostnih semen za sorte rastlin, ki so prilagojene pritiskom podnebnih sprememb. Komisija bo sprejela ukrepe, da bi olajšala registracijo sort semen, tudi za ekološko kmetovanje, ter tradicionalnim in lokalno prilagojenim sortam zagotovila lažji dostop do trga.

Trg ekološke hrane bo še naprej rasel in tudi **ekološko kmetovanje** bo treba še naprej spodbujati. Ekološko kmetovanje pozitivno vpliva na biotsko raznovrstnost, ustvarja

²⁰ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Trajnostno biogospodarstvo za Evropo: krepitev povezave med gospodarstvom, družbo in okoljem (COM(2018) 673 final).

²¹ Cassini et al. (2019), „Attributable deaths and disability-adjusted life-years caused by infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU and the European Economic Area in 2015: a population-level modelling analysis“ (Pripisljivo število smrti in število let življenja, prilagojeno zaradi invalidnosti, zaradi okužb z bakterijami, odpornimi proti antibiotikom, v EU in Evropskem gospodarskem prostoru 2015: modelna analiza na ravni populacije), objavljeno v *Lancet Infect Dis.* št. 19, izdaja 1, str. 55–56.

delovna mesta in privablja mlade kmete. Potrošniki cenijo njegovo vrednost. Pravni okvir podpira preusmeritev v to vrsto kmetovanja, vendar je treba storiti več, podobne preusmeritve pa je treba izvesti tudi v oceanih in celinskih vodah. Poleg ukrepov SKP, kot so ekosheme, naložbe in svetovalne storitve, ter ukrepov skupne ribiške politike (SRP) bo Komisija predstavila akcijski načrt za ekološko kmetovanje. Ta bo državam članicam pomagal pri spodbujanju ponudbe in povpraševanja po ekoloških proizvodih. S promocijskimi kampanjami in zelenimi javnimi naročili bo zagotovil zaupanje potrošnikov in spodbudil povpraševanje. Ta pristop bo pomagal doseči cilj, da bi do leta 2030 vsaj 25 % kmetijskih zemljišč v EU izvajalo ekološko kmetovanje, in znatno povečal raven ekološke akvakulture.

Jasno je, da mora prehod podpirati SKP, ki se osredotoča na zeleni dogovor. **Nova SKP**²², ki jo je Komisija predlagala junija 2018, naj bi kmetom pomagala izboljšati njihovo okoljsko in podnebno učinkovitost z modelom, bolj usmerjenim na rezultate, boljšo uporabo podatkov in analiz, izboljšanimi obveznimi okoljskimi standardi, novimi prostovoljnimi ukrepi ter večjim poudarkom na naložbah v zelene in digitalne tehnologije in prakse. Prav tako naj bi kmetom zagotovila dostojen prihodek, ki jim omogoča, da skrbijo za svoje družine in prenesejo vse vrste kriz²³. Potreba po izboljšanju učinkovitosti in uspešnosti neposrednih plačil z omejitvijo in boljšo ciljno usmerjenostjo prihodkovne podpore na kmete, ki jo najbolj potrebujejo in ki uresničujejo zelene cilje, ne pa subjekte in podjetja, ki so zgolj lastniki zemljišč, ostaja bistven element prihodnje SKP²⁴. V strateških načrtih je treba skrbno oceniti zmogljivost držav članic, da to zagotovijo, in jo med izvajanjem spremljati. V zadnji analizi Komisije²⁵ je bilo ugotovljeno, da reforma dejansko lahko podpre zeleni dogovor, vendar je treba v pogajalskem procesu ohraniti ključne določbe predlogov, razviti pa bi bilo treba tudi nekatere izboljšave in praktične pobude.

Nove „**ekosheme**“ bodo ponudile pomemben tok financiranja za spodbujanje trajnostnih praks, kot so precizno kmetijstvo, agroekologija (vključno z ekološkim kmetovanjem), sekvestracija ogljika v kmetijske površine in kmetijsko gozdarstvo. Države članice in Komisija bodo morale zagotoviti, da bodo te nove ekosheme ustrezno financirane in se bodo izvajale v strateških načrtih. Komisija bo podprla uvedbo minimalnih proračunskih sredstev, namenjenih za ekosheme.

Komisija bo prav tako za vsako državo članico pripravila **priporočila** o devetih posebnih ciljeh SKP, preden bodo države članice uradno predložile osnutke strateških načrtov. Komisija bo posebno pozornost namenila obravnavi ciljev zelenega dogovora ter ciljev iz te strategije in strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030. Države članice bo pozvala, naj določijo izrecne nacionalne vrednosti za navedene cilje ob upoštevanju svojih posebnih razmer in navedenega priporočila. Na podlagi teh vrednosti bodo države članice v svojih strateških načrtih opredelile potrebne ukrepe.

²² https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment_sl.

²³ Leta 2017 so subvencije SKP, z izjemo podpore za naložbe, predstavljale 57 % neto prihodka kmetij v EU. <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocus/DashboardFarmEconomyFocus.html>.

²⁴ Izvede se ocena SKP, da se določi prispevek prihodkovne podpore k izboljšanju odpornosti in trajnostnosti kmetovanja.

²⁵ Delovni dokument služb Komisije – Analiza povezav med reformo SKP in zelenim dogovorom (SWD(2020) 93).

Vzporedno s spremembami v kmetijstvu je treba pospešiti tudi prehod na **trajnostno proizvodnjo rib in morske hrane**. Gospodarski podatki kažejo, da se s preходом na trajnostni ribolov sproti povečuje tudi prihodek²⁶. Komisija bo okrepila prizadevanja za zagotovitev trajnostnih ravni staležev rib prek tistih področij SRP, kjer ostajajo vrzeli pri izvajanju (npr. z zmanjševanjem potratnih zavržkov), okrepila upravljanje ribištva v Sredozemlju v sodelovanju z vsemi obalnimi državami ter do leta 2022 ponovno ocenila, kako SRP obravnava tveganja, ki jih povzročajo podnebne spremembe. Predlagana revizija sistema EU za nadzor ribištva²⁷ bo prispevala k boju proti goljufijam z izboljšanim sistemom sledljivosti. Obvezna uporaba digitaliziranih potrdil o ulovu bo okrepila ukrepe za preprečevanje vstopa nezakonitih ribiških proizvodov na trg EU.

Pri **gojenju rib in morske hrane** je ogljični odtis manjši kot pri reji živali na kopnem. Poleg znatne podpore trajnostnemu gojenju morske hrane iz prihodnjega Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo namerava Komisija sprejeti smernice EU za načrte držav članic za trajnostni razvoj akvakulture in spodbujati ustrezne vrste izdatkov v okviru sklada. Določila bo tudi dobro usmerjeno podporo za sektor alg, saj bi morale alge postati pomemben vir alternativnih beljakovin v trajnostnem prehranskem sistemu in zagotavljati svetovno prehransko varnost.

Komisija namerava v podporo primarnim proizvajalcem v prehodnem obdobju pojasniti **pravila konkurence** za kolektivne pobude, ki spodbujajo trajnostnost v dobavnih verigah. Kmetom in ribičem bo pomagala okrepiti njihov položaj v dobavni verigi in doseči pravičen delež dodane vrednosti trajnostne proizvodnje s spodbujanjem možnosti za sodelovanje v okviru skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov²⁸ ter ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture²⁹. Komisija bo spremljala, kako države članice izvajajo direktivo o nepoštenih trgovinskih praksah³⁰. Sodelovala bo tudi s sozakonodajalcema za izboljšanje kmetijskih pravil, ki krepijo položaj kmetov (npr. proizvajalcev proizvodov z geografskimi označbami), njihovih zadrug in organizacij proizvajalcev v prehranski verigi.

²⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o stanju skupne ribiške politike in posvetovanju o ribolovnih možnostih za leto 2020 (COM(2019) 274 final).

²⁷ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1224/2009, uredb Sveta (ES) št. 768/2005, (ES) št. 1967/2006 in (ES) št. 1005/2008 ter Uredbe (EU) 2016/1139 Evropskega parlamenta in Sveta glede nadzora ribištva (COM(2018) 368 final, 2018/0193(COD)).

²⁸ Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 922/72, (EGS) št. 234/79, (ES) št. 1037/2001 in (ES) št. 1234/2007 (UL L 347, 20.12.2013, str. 671) in Uredba (EU) 2017/2393 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2017 o spremembi uredb (EU) št. 1305/2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), (EU) št. 1306/2013 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike, (EU) št. 1307/2013 o pravilih za neposredna plačila kmetom na podlagi shem podpore v okviru skupne kmetijske politike, (EU) št. 1308/2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in (EU) št. 652/2014 o določbah za upravljanje odhodkov v zvezi s prehransko verigo, zdravjem in dobrobitjo živali ter v zvezi z zdravjem rastlin in rastlinskim razmnoževalnim materialom (UL L 350, 29.12.2017, str. 15).

²⁹ Uredba (EU) št. 1379/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ureditvi trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1184/2006 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 104/2000 (UL L 354, 28.12.2013, str. 1).

³⁰ Direktiva (EU) 2019/633 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o nepoštenih trgovinskih praksah med podjetji v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi (UL L 111, 25.4.2019, str. 59).

2.2. Zagotavljanje prehranske varnosti

Trajnostni prehranski sistem mora zagotoviti zadostno in raznoliko ponudbo varne, hranljive, cenovno dostopne in trajnostne hrane ljudem v vseh časih, nenazadnje tudi v času krize. Dogodki, ki vplivajo na trajnostnost prehranskih sistemov, ne izvirajo nujno iz prehranske verige, temveč jih lahko sprožijo politične, gospodarske, okoljske ali zdravstvene krize. Medtem ko sedanja pandemija COVID-19 ni povezana z varnostjo hrane v EU, lahko takšna kriza ogrozi prehransko varnost in preživetje. Podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti pomenijo že prisotne in trajne grožnje prehranski varnosti in preživetju. Komisija bo v okviru te strategije še naprej pozorno spremljala prehransko varnost ter konkurenčnost kmetov in nosilcev živilske dejavnosti.

Zaradi zapletenosti in števila akterjev, vključenih v prehransko vrednostno verigo, krize vplivajo nanjo na različne načine. Čeprav je na splošno preskrba s hrano ustrezna, je ta pandemija razkrila številne izzive, kot so logistične motnje v dobavnih verigah, pomanjkanje delovne sile, izguba nekaterih trgov, spremembe v potrošniških vzorcih in vpliv na delovanje prehranskih sistemov. To stanje je brez primere in prehranska veriga se vsako leto sooča z vse več grožnjami, kot so ponavljajoče se suše, poplave, gozdni požari, izguba biotske raznovrstnosti in novi škodljivi organizmi. Povečanje trajnostnosti proizvajalcev hrane bo na koncu povečalo njihovo odpornost. Cilj te strategije je zato zagotoviti nov okvir v ta namen, ki bo dopolnjen z ukrepi iz strategije za biotsko raznovrstnost.

Pandemija COVID-19 nas je opozorila, kako pomembno je kritično osebje, kot so agroživilski delavci. Zato bo zlasti pomembno, da se ublažijo socialno-ekonomske posledice, ki vplivajo na prehransko verigo, in zagotovi spoštovanje ključnih načel iz **evropskega stebra socialnih pravic**, zlasti ko gre za prekarne, sezonske in neprijavljene delavce. Upoštevanje socialne zaščite delavcev, njihovih delovnih in stanovanjskih pogojev ter varovanje njihovega zdravja in varnosti bosta igrala pomembno vlogo pri vzpostavljanju pravičnih, trdnih in trajnostnih prehranskih sistemov.

Komisija bo okrepila usklajevanje **skupnega evropskega odziva na krize, ki vplivajo na prehranske sisteme**, da bi zagotovila prehransko varnost in varnost hrane, okrepila javno zdravje in ublažila njihov socialno-ekonomski vpliv v EU. Na podlagi pridobljenih izkušenj bo ocenila odpornost prehranskega sistema in pripravila **načrt izrednih ukrepov za zagotovitev preskrbe s hrano in prehranske varnosti, ki bo vzpostavljen za krizne čase**. Kmetijske krizne rezerve bodo obnovljene, tako da bo mogoče v primeru krize na kmetijskih trgih takoj uporabiti njihov celotni potencial. Načrt bo poleg ukrepov za oceno tveganja in upravljanje, ki bodo aktivirani med krizo, vzpostavil mehanizem za odzivanje na prehranske krize, ki ga bo usklajevala Komisija in bo vključeval države članice. Zajemal bo več sektorjev (kmetijstvo, ribištvo, varnost hrane, delovno silo, zdravje in promet), odvisno od narave krize.

2.3. Spodbujanje trajnostne predelave hrane, trgovine na debelo, trgovine na drobno, gostinstva in živilskostoritvenih praks

Predelovalci hrane, nosilci dejavnosti živilskih storitev in trgovci na drobno oblikujejo trg in vplivajo na prehranske odločitve potrošnikov prek vrst in hranilne sestave živil, ki jih proizvajajo, ter svoje izbire dobaviteljev, proizvodnih metod ter načina pakiranja, prevoza, oglaševanja in trženja. Industrija hrane in pijače v EU kot največja svetovna uvoznica in izvoznica hrane vpliva tudi na okoljske in družbene učinke svetovne trgovine. Krepitev trajnostnosti naših prehranskih sistemov lahko pomaga dodatno

povečati ugled podjetij in proizvodov, ustvarjati vrednost za delničarje, izboljšati delovne pogoje, privabiti zaposlene in vlagatelje ter podjetjem zagotoviti konkurenčno prednost, povečanje produktivnosti in zmanjšanje stroškov³¹.

Živilska industrija in maloprodajni sektor bi morala utreti pot s povečanjem razpoložljivosti in cenovne dostopnosti zdravih in trajnostnih prehranskih možnosti za zmanjšanje splošnega okoljskega odtisa prehranskega sistema. V ta namen bo Komisija pripravila **kodeks ravnanja EU za odgovorno poslovno in trženjsko prakso**, ki mu bo priložen okvir za spremljanje. Kodeks bo pripravljen z vsemi ustreznimi zainteresiranimi stranmi.

Komisija bo od živilskih podjetij in organizacij zahtevala, da sprejmejo zaveze za konkretne ukrepe na področju zdravja in trajnostnosti, pri čemer se bo osredotočila zlasti na: spremembe sestave živil v skladu s smernicami za zdravo in trajnostno prehrano; zmanjšanje njihovega okoljskega odtisa in porabe energije s tem, da bodo postali energetsko učinkovitejši; prilagoditev trženjskih in oglaševalskih strategij ob upoštevanju potreb najranljivejših; zagotavljanje, da kampanje o cenah hrane ne ogrožajo dojemanja državljanov o vrednosti hrane; zmanjšanje količine embalaže v skladu z novim akcijskim načrtom za krožno gospodarstvo. Izogibati se je treba na primer trženjskim kampanjam, ki oglašujejo meso po zelo nizkih cenah. Komisija bo spremljala te zaveze in razmislila o zakonodajnih ukrepih, če napredek ne bo zadosten. Komisija pripravlja tudi pobudo za izboljšanje **okvira upravljanja podjetij**, vključno z zahtevo, da živilska industrija v strategije podjetij vključi trajnostnost. Komisija si bo prizadevala tudi za olajšanje prehoda na bolj zdravo prehrano in za spodbujanje sprememb sestave proizvodov, vključno z vzpostavitvijo **profilov hranil**, da bi omejili spodbujanje (prek prehranskih ali zdravstvenih trditev) živil z visoko vsebnostjo maščob, sladkorjev in soli.

Komisija bo sprejela ukrepe za razširitev in spodbujanje trajnostnih in družbeno odgovornih proizvodnih metod in **krožnih poslovnih modelov** na področju predelave živil in trgovine na drobno, tudi posebej za MSP, v sinergiji s cilji in pobudami, predlaganimi v okviru novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo. Uvajanje krožnega in trajnostnega biogospodarstva EU zagotavlja poslovne priložnosti, na primer z uporabo zavržene hrane.

Živilska embalaža ima ključno vlogo pri trajnostnosti prehranskih sistemov. Komisija bo pregledala zakonodajo o materialih, namenjenih za stik z živili, da bi izboljšala varnost hrane in javno zdravje (zlasti z zmanjšanjem uporabe nevarnih kemikalij), podprla uporabo inovativnih in trajnostnih rešitev za embalažo, pri katerih se uporabljajo okolju prijazni materiali, ki jih je mogoče ponovno uporabiti in reciklirati, ter prispevala k zmanjšanju količine zavržene hrane. Poleg tega bo v okviru pobude za trajnostne proizvode, ki je bila napovedana v akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo, pripravila zakonodajno pobudo, da se v živilskih storitvah živilska embalaža in jedilni pribor za enkratno uporabo nadomestita s proizvodi za večkratno uporabo.

Komisija bo tudi pregledala **trženjske standarde**, da bi spodbudila ponudbo trajnostnih kmetijskih proizvodov, ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture in

³¹ Študija o gospodarski upravičenosti zmanjšanja izgube hrane in količine zavržene hrane, izvedena v imenu koalicije Champions 12.3, je na primer ugotovila, da je donosnost naložb za podjetja, ki so sprejela ukrepe za zmanjšanje izgube hrane in količine zavržene hrane, 14:1 (Hanson, C. in P. Mitchell (2017), *The Business Case for Reducing Food Loss and Waste* (Gospodarska upravičenost zmanjšanja izgube hrane in količine zavržene hrane), Washington, DC: Champions 12.3).

povpraševanje po njih ter okrepila vlogo trajnostnih meril, pri čemer bo upoštevala morebitni vpliv teh standardov na izgubo hrane in količino zavržene hrane. Hkrati bo okrepila zakonodajni okvir za **geografske označbe** in po potrebi vključila posebna trajnostna merila.

Da bi povečali odpornost regionalnih in lokalnih prehranskih sistemov ter skrajšali dobavne verige, bo Komisija podprla zmanjšanje odvisnosti od prevoza na dolge razdalje (leta 2017 je bilo po cestah prevoženih približno 1,3 milijarde ton primarnih kmetijskih, gozdarskih in ribiških proizvodov³²).

2.4. Spodbujanje trajnostne porabe hrane ter omogočanje prehoda na zdrave in trajnostne načine prehranjevanja

Trenutni vzorci **porabe hrane** niso trajnostni z vidika zdravja in okolja. V EU povprečen vnos energije, rdečega mesa³³, sladkorjev, soli in maščob še naprej presega priporočila, količina zaužitih polnozrnatih žit, sadja in zelenjave, stročnic in oreškov pa je nezadostna³⁴.

Do leta 2030 je treba obrniti trend povečevanja stopnje prekomerne teže in debelosti po EU. Prehod na bolj rastlinsko prehrano z manj rdečega in predelanega mesa ter več sadja in zelenjave bo zmanjšal tveganje za smrtno nevarne bolezni, pa tudi vpliv prehranskega sistema na okolje³⁵. Ocenjuje se, da je bilo v EU v letu 2017 več kot 950 000 (ena od petih) smrti in več kot 16 milijonov izgubljenih let zdravega življenja povezanih z nezdravim načinom prehranjevanja, pri čemer je bilo največ bolezni srca in ožilja ter rakavih obolenj³⁶. Načrt EU za boj proti raku vključuje spodbujanje zdravih načinov prehranjevanja kot del ukrepov za preprečevanje raka.

Zagotavljanje jasnih informacij, ki potrošnikom pomagajo, da lažje izberejo zdrave in trajnostne načine prehranjevanja, bo pozitivno vplivalo na njihovo zdravje in kakovost življenja potrošnikov ter zmanjšalo z zdravjem povezane stroške. Da bi **potrošnikom omogočila** informirano, zdravo in trajnostno izbiro hrane, bo Komisija predlagala usklajeno obvezno označevanje hranilne vrednosti na sprednji strani embalaže in razmislila o razširitvi obveznega navajanja izvora ali porekla na nekatere dodatne proizvode, pri tem pa v celoti upoštevala učinke na enotni trg. Poleg tega bo preučila načine za usklajevanje prostovoljnih zelenih trditev in oblikovanje trajnostnega okvira za označevanje, ki bo v sinergiji z drugimi ustreznimi pobudami zajemal prehranske, podnebne, okoljske in socialne vidike živilskih proizvodov. Preučila bo tudi nove načine zagotavljanja informacij potrošnikom z drugimi sredstvi, vključno digitalnimi, da bi izboljšala dostopnost informacij o živilih, zlasti za slepe in slabovidne.

Za izboljšanje **razpoložljivosti in cene** trajnostne hrane in spodbujanje zdravih in trajnostnih načinov prehranjevanja v obratih javne prehrane v zavodih bo določila najboljši način za določanje minimalnih obveznih meril za trajnostno javno naročanje

³² Statistični podatki o kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvi, izdaja 2019, Statistične knjige, Eurostat.

³³ Rdeče meso vključuje govedino, svinjino, jagnjetino in kozje meso ter vse predelane mesnine.

³⁴ Willett W. et al. (2019), *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems* (Hrana v antropocenu: poročilo komisije EAT–Lancet o zdravih načinih prehranjevanja iz trajnostnih prehranskih sistemov), objavljeno v *Lancet* št. 393, str. 447–92.

³⁵ FAO in SZO (2019), *Sustainable healthy diets – guiding principles* (Trajnostni zdravi načini prehranjevanja – vodilna načela).

³⁶ EU Science Hub, <https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden>.

hrane. To bo mestom, regijam in javnim organom pomagalo, da bodo prispevali svoj del z nabavo trajnostne hrane za šole, bolnišnice in javne ustanove, prav tako pa bo spodbudilo trajnostne kmetijske sisteme, kot je ekološko kmetovanje. Komisija bo sama dala zgled, tako da bo okrepila standarde trajnostnosti v pogodbi za pripravo in dostavo hrane za svoje menze. Poleg tega bo pregledala šolsko shemo EU, da bi okrepila njen prispevek k trajnostni porabi hrane ter zlasti okrepila izobraževalna sporočila o pomenu zdrave prehrane, trajnostne proizvodnje hrane in zmanjšanja količine zavržene hrane.

Prehod na trajnosten prehranski sistem bi morale podpreti tudi **davčne spodbude**, s katerimi bi potrošnike spodbujali k izbiri trajnostnih in zdravih načinov prehranjevanja. Predlog Komisije o stopnjah DDV (o katerem trenutno razpravlja Svet) bi državam članicam lahko omogočil bolj ciljno usmerjeno uporabo stopenj, na primer za podporo ekološkemu sadju in zelenjavi. Cilj davčnega sistema EU bi moral biti tudi, da se zagotovi, da cena različnih živil odraža njihove dejanske stroške v smislu porabe omejenih naravnih virov, onesnaževanja, emisij TGP in drugih posledic za okolje.

2.5. Zmanjšanje izgube hrane in količine zavržene hrane

Zmanjšanje izgube hrane in količine zavržene hrane je ključnega pomena za doseg trajnostnosti³⁷. Zmanjšanje količine zavržene hrane pomeni prihranke za potrošnike in nosilce dejavnosti, zbiranje in prerazdeljevanje presežne hrane, ki bi se sicer zavrгла, pa imata pomembno socialno razsežnost. Poleg tega je zmanjšanje količine zavržene hrane tesno povezano s politikami glede pridobivanja hranil in sekundarnih surovin, proizvodnje krme, varnosti hrane, biotske raznovrstnosti, biogospodarstva, ravnanja z odpadki in energije iz obnovljivih virov.

Komisija je zavezana zmanjšanju količine zavržene hrane na prebivalca na ravni prodaje na drobno in na ravni potrošnikov za polovico do leta 2030 (cilj trajnostnega razvoja 12.3). Z novo metodologijo za merjenje količine zavržene hrane³⁸ in na podlagi podatkov, ki naj bi jih države članice predložile leta 2022, bo določila izhodišče in predlagala pravno zavezujoče **cilje** za zmanjšanje količine zavržene hrane po vsej EU.

Komisija bo preprečevanje izgube hrane in zavržene hrane vključila v druge politike EU. Hrana se med drugim zavrže zaradi napačnega razumevanja in uporabe **označevanja datuma** (datum „porabiti do“ in datum „uporabno najmanj do konca“). Komisija bo pregledala pravila EU, da bi se v njih upoštevale potrošniške raziskave. Poleg količine zavržene hrane bo preučila tudi izgube hrane v fazi proizvodnje in možnosti za njihovo preprečevanje. **Usklajeno ukrepanje** na ravni EU bo okrepilo ukrepanje na nacionalni ravni, priporočila platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih³⁹ pa bodo vsem akterjem v pomoč pri nadaljnjih korakih.

³⁷ Na ravni EU zavržena hrana (v vseh fazah življenjskega cikla) predstavlja vsaj 227 milijonov ton ekvivalenta CO₂ na leto, tj. približno 6 % skupnih emisij EU v letu 2012 (EU FUSIONS (2016), *Estimates of European food waste levels* (Ocene količin zavržene hrane v Evropi)).

³⁸ Delegirani sklep Komisije (EU) 2019/1597 z dne 3. maja 2019 o dopolnitvi Direktive 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s skupno metodologijo in minimalnimi zahtevami glede kakovosti, da se zagotovi enotno merjenje stopenj odpadne hrane (UL L 248, 27.9.2019, str. 77).

³⁹ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu_actions_action_implementation_platform_key_recommendations.pdf.

2.6. Preprečevanje goljufij s hrano vzdolž verige preskrbe s hrano

Goljufije s hrano ogrožajo trajnostnost prehranskih sistemov. Zavajajo potrošnike in jim preprečujejo ozaveščeno izbiro. Poleg tega ogrožajo varnost hrane, poštene poslovne prakse in odpornost živilskih trgov, navsezadnje pa tudi enotni trg. V zvezi s tem je bistvenega pomena politika ničelne tolerance z učinkovitimi odvračilnimi sredstvi. Komisija bo okrepila boj proti goljufijam s hrano, da bi zagotovila enake konkurenčne pogoje za nosilce dejavnosti, ter razširila pooblastila nadzornih in izvršilnih organov. V sodelovanju z državami članicami, Europolom in drugimi organi si bo prizadevala za uporabo podatkov EU o sledljivosti in opozorilih, da se izboljša usklajevanje na področju goljufij s hrano. Poleg tega bo predlagala strožje odvračilne ukrepe in boljši nadzor uvoza ter preučila možnosti za okrepitev usklajevanja in preiskovalnih zmogljivosti Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF).

3. SPODBUJANJE PREHODA

3.1. Raziskave, inovacije, tehnologija in naložbe

Raziskave in inovacije so ključna gonila pospeševanja prehoda na trajnostne, zdrave in vključujoče prehranske sisteme od primarne proizvodnje do porabe. Pomagajo lahko pri razvoju in preskušanju rešitev, odpravljanju ovir in odkrivanju novih tržnih priložnosti⁴⁰. Komisija v okviru programa **Obzorje 2020** v letu 2020 pripravlja dodaten razpis za zbiranje predlogov za prednostne naloge evropskega zelenega dogovora v skupni vrednosti okoli 1 milijarde EUR. V okviru programa **Obzorje Evropa** predlaga 10 milijard EUR za raziskave in inovacije na področju hrane, biogospodarstva, naravnih virov, kmetijstva, ribištva, akvakulture in okolja ter uporabe digitalnih tehnologij in naravnih rešitev za agroživilski sektor. Eno od ključnih raziskovalnih področij se bo nanašalo na mikrobiom, hrano iz oceanov, mestne prehranske sisteme ter povečanje razpoložljivosti in razširitev virov alternativnih beljakovin, kot so beljakovine rastlinskega izvora, beljakovine, ki temeljijo na mikrobih, morskih organizmih in žuželkah, ter mesni nadomestki. Cilj **naloge na področju zdravja tal in živil** bo razviti rešitve za obnovo zdravja in delovanja tal. Z novim znanjem in inovacijami se bodo prek namenskega partnerstva za agroekološke žive laboratorije razširili agroekološki pristopi v primarni proizvodnji. To bo pomagalo zmanjšati uporabo pesticidov, gnojil in antimikrobikov. Za pospešitev inovacij in prenosa znanja bo Komisija sodelovala z državami članicami, da bi okrepila vlogo **evropskega partnerstva za inovacije** na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti (EIP-AGRI) v strateških načrtih. Poleg tega bo **Evropski sklad za regionalni razvoj** s pametno specializacijo vlagal v inovacije in sodelovanje vzdolž prehranskih vrednostnih verig.

Kot del novega partnerstva v okviru programa Obzorje Evropa za „varne in trajnostne prehranske sisteme za ljudi, planet in podnebje“ bo vzpostavljen mehanizem upravljanja na področju raziskav in inovacij, ki bo vključeval države članice in akterje v prehranskih sistemih od vil do vilic, da bi se razvile inovativne rešitve, ki bi prinesle koristi tako za prehrano in kakovost hrane kot za podnebje, krožnost in skupnosti.

⁴⁰ Delovni dokument služb Komisije – *European Research and Innovation for Food and Nutrition Security* (Evropske raziskave in inovacije za prehransko in hranilno varnost) (SWD(2016) 319) in referenčni dokument Komisije ob konferenci na visoki ravni FOOD 2030 (2016) – *European Research & Innovation for Food & Nutrition Security* (Evropske raziskave in inovacije za prehransko in hranilno varnost).

Vsi kmetje in vsa podeželska območja morajo imeti hitro in zanesljivo internetno povezavo. To je ključno za delovna mesta, podjetja in naložbe na podeželskih območjih, pa tudi za izboljšanje kakovosti življenja na področjih, kot so zdravstveno varstvo, razvedrilo in e-uprava. Poleg tega bo dostop do **hitrega širokopasovnega interneta** prispeval k splošni uporabi preciznega kmetovanja in umetne inteligence. EU bo omogočil, da v celoti izkoristi svojo vlogo vodilne na svetu na področju satelitske tehnologije. To bo pomagalo zmanjšati stroške kmetov, izboljšati upravljanje tal in kakovost voda, zmanjšati uporabo gnojil in pesticidov ter emisije TGP, izboljšati biotsko raznovrstnost ter ustvariti bolj zdravo okolje za kmete in druge državljane. Komisija namerava pospešiti uvajanje hitrega širokopasovnega interneta na podeželskih območjih, da bi se do leta 2025 dosegel cilj 100-odstotnega dostopa.

Za spodbujanje inovacij in ustvarjanje trajnostnih prehranskih sistemov bodo potrebne **naložbe**. Sklad **InvestEU**⁴¹ bo prek proračunskih jamstev EU spodbujal naložbe v agroživilski sektor, tako da bo zmanjšal tveganja za naložbe evropskih podjetij ter olajšal dostop do financiranja za MSP in podjetja s srednje veliko tržno kapitalizacijo⁴². Okvir EU za spodbujanje trajnostnih naložb (taksonomija EU⁴³) in prenovljena strategija za trajnostno financiranje bosta v letu 2020 finančni sektor spodbujala k bolj trajnostnim naložbam, tudi v zvezi s kmetijstvom in proizvodnjo hrane. Tudi SKP mora vse bolj spodbujati podporo naložbam za povečanje odpornosti ter pospešitev zelenega in digitalnega prehoda kmetij.

3.2. Svetovalne storitve, izmenjava podatkov in znanja ter znanja in spretnosti

Znanje in svetovanje imata ključno vlogo pri zagotavljanju trajnostnosti vseh akterjev v prehranskem sistemu. Zlasti primarni proizvajalci potrebujejo **objektivne in prilagojene svetovalne storitve**, ki bi jim pomagale pri izbiri trajnostnega upravljanja. Komisija bo zato spodbujala **učinkovite sisteme znanja in inovacij v kmetijstvu** (AKIS), ki vključujejo vse akterje v prehranski verigi. Države članice bodo morale v svojih strateških načrtih SKP okrepiti podporo za navedene sisteme ter povečati sredstva za razvoj in vzdrževanje ustreznih svetovalnih storitev, ki so potrebne za doseganje ciljev zelenega dogovora.

Komisija bo predlagala zakonodajo, s katero se bo mreža za zbiranje računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev spremenila v **podatkovno mrežo za trajnostnost kmetij**, da bi se zbirali tudi podatki o ciljnih strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnost ter drugih kazalnikih trajnostnosti⁴⁴. Mreža bo omogočila analizo uspešnosti kmetij v primerjavi z regionalnimi, nacionalnimi ali sektorskimi povprečji. S prilagojenimi svetovalnimi storitvami bo kmetom zagotavljala povratne informacije in smernice ter povezovala njihove izkušnje z evropskim partnerstvom za inovacije in raziskovalnimi projekti. To bo izboljšalo trajnostnost sodelujočih kmetov, tudi kar zadeva njihove prihodke.

⁴¹ Vzpostavljen v okviru programa InvestEU, kot je določen v predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa InvestEU (COM(2018) 4439, 2018/0229 (COD)).

⁴² V okviru Evropskega sklada za strateške naložbe „podjetje s srednje veliko tržno kapitalizacijo“ pomeni subjekt z 250 do 3 000 zaposlenimi, ki ni MSP.

⁴³ Taksonomija EU je orodje za izvajanje, ki lahko kapitalskim trgom omogoča opredeljevanje naložbenih priložnosti, ki prispevajo k uresničevanju ciljev okoljskih politik, in odzivanju nanje.

⁴⁴ Ob polnem spoštovanju evropskega okvira interoperabilnosti, vključno s trajnostnim instrumentom za hranila, kot je določen v predlogu za SKP po letu 2020.

Skupni evropski **kmetijski podatkovni prostor**, ki je del evropske strategije za podatke, bo z obdelavo in analizo podatkov o proizvodnji in rabi tal ter okoljskih in drugih podatkov omogočil precizno in prilagojeno uporabo proizvodnih pristopov na ravni kmetij in spremljanje uspešnosti sektorja ter podprl pobudo o sekvestraciji ogljika v kmetijske površine, kar bo povečalo konkurenčno trajnost kmetijstva EU. Dva programa EU, **Copernicus** ter **evropska mreža za pomorsko opazovanje in podatke (EMODnet)**, bosta zmanjšala tveganja za naložbe ter spodbudila trajnostne prakse v sektorju ribištva in akvakulture.

Komisija bo zagotovila prilagojene rešitve za pomoč **MSP**, ki predelujejo hrano, malim podjetjem, ki se ukvarjajo s prodajo na drobno, in malim nosilcem dejavnosti živilskih storitev pri razvoju novih znanj in spretnosti ter poslovnih modelov, ne da bi to zanje pomenilo dodatno upravno ali stroškovno breme. Pripravila bo smernice za trgovce na drobno, predelovalce hrane in ponudnike storitev v zvezi s prehrano o dobrih praksah na področju trajnostnosti. Evropska podjetniška mreža bo zagotovila svetovanje o trajnostnosti za MSP in spodbujala razširjanje dobrih praks. Komisija bo tudi posodobila **program znanj in spretnosti**⁴⁵, da bi prehranski verigi zagotovila dostop do zadostne in ustrezno kvalificirane delovne sile.

4. SPODBUJANJE SVETOVNEGA PREHODA

EU bo podprla svetovni prehod na trajnostne agroživilske sisteme v skladu s cilji te strategije in cilji trajnostnega razvoja. Z zunanjimi politikami, vključno z mednarodnim sodelovanjem in trgovinsko politiko, si bo v okviru dvostranskih, regionalnih in večstranskih forumov prizadevala za sklenitev **zelenih zavezništev** za trajnostne prehranske sisteme z vsemi partnerji. To bo zajemalo sodelovanje z Afriko, sosednjimi državami in drugimi partnerji, pri čemer se bodo upoštevali različni izzivi v različnih delih sveta. EU bo za uspešen svetovni prehod spodbujala in omogočala razvoj celovitih in celostnih odzivov s koristmi za ljudi, naravo in gospodarsko rast.

Ustrezne politike EU, vključno s trgovinsko politiko, bodo temelj in del ekološkega prehoda EU. EU si bo prizadevala, da bo v vse dvostranske trgovinske sporazume vključeno ambiciozno poglavje o trajnostnosti. Zagotovila bo popolno izvajanje in izvrševanje določb o trgovini in trajnostnem razvoju v vseh trgovinskih sporazumih, vključno prek glavnega uradnika EU za trgovinsko skladnost.

Trgovinska politika EU bi morala prispevati k obsežnejšemu sodelovanju s tretjimi državami in **jih spodbujati k sprejetju ambicioznih zavez na ključnih področjih, kot so dobrobit živali, uporaba pesticidov in zmanjševanje antimikrobične odpornosti**. EU si bo prizadevala za promocijo mednarodnih standardov v ustreznih mednarodnih organih in spodbujanje proizvodnje agroživilskih proizvodov v skladu z visokimi standardi varnosti in trajnostnosti, poleg tega pa bo podpirala male kmete pri izpolnjevanju navedenih standardov in dostopanju do trgov. Prav tako bo spodbujala sodelovanje za izboljševanje prehrane in preprečevanje neustrezne prehranske varnosti s krepitvijo odpornosti prehranskih sistemov in zmanjševanjem količine zavržene hrane.

EU se bo pri **mednarodnem sodelovanju** osredotočila na raziskave in inovacije v zvezi s hrano, pri čemer bo poseben poudarek na blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, agroekologiji, trajnostnem upravljanju krajine in zemljišč, ohranjanju in trajnostni

⁴⁵ Sporočilo Komisije „Z roko v roki za večji človeški kapital, zaposljivost in konkurenčnost“ (COM(2016) 381 final).

rabi biotske raznovrstnosti; vključujočih in poštenih vrednostnih verigah, prehrani in zdravim načinom prehranjevanja, preprečevanju kriz v zvezi s hrano in odzivanju nanje, zlasti v nestabilnih razmerah, odpornosti in pripravljenosti na tveganja, integriranjem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi, zdravju rastlin in živali ter dobrobiti živali, standardih varnosti hrane, antimikrobične odpornosti ter trajnostnosti njenih usklajenih humanitarnih in razvojnih ukrepov. EU se bo opirala na tekoče pobude⁴⁶ ter vključila skladnost politik za trajnostni razvoj v vse svoje politike. Navedeni ukrepi bodo zmanjšali pritisk na biotsko raznovrstnost po vsem svetu. Boljše varstvo naravnih ekosistemov bo skupaj s prizadevanji za zmanjšanje trgovine s prostoživečimi živalmi in njihovega uživanja pomagalo **preprečiti morebitne prihodnje bolezni in pandemije ter razviti odpornost nanje**.

Da bi zmanjšala prispevek EU h **krčenju in degradaciji gozdov po svetu**, bo Komisija leta 2021 predstavila zakonodajni predlog in druge ukrepe za preprečevanje ali čim večje zmanjšanje dajanja proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trg EU.

EU si bo s politiko ničelne tolerance prizadevala, da bi **odpravila nezakoniti, neprijavljeni in neregulirani ribolov** ter prelov, spodbujala trajnostno gospodarjenje z ribami in viri morske hrane ter okrepila upravljanje oceanov, pomorsko sodelovanje in upravljanje obalnih območij⁴⁷.

Komisija bo vse navedene prednostne naloge vključila v smernice za načrtovanje sodelovanja s tretjimi državami v obdobju 2021–2027, pri čemer bo ustrezno upoštevala horizontalne cilje, kot so človekove pravice, enakost spolov, mir in varnost.

Uvožena hrana mora biti še naprej skladna z ustreznimi predpisi in standardi EU. Komisija bo pri ocenjevanju zahtevkov za **uvozne tolerance** za pesticide, ki niso več odobreni v EU, ob spoštovanju standardov in obveznosti STO upoštevala tudi okoljske vidike. Za odpravo svetovne nevarnosti **antimikrobične odpornosti** bodo morali proizvajalci živalskega izvora, uvoženi v EU, izpolnjevati stroge zahteve glede uporabe antibiotikov v skladu z nedavno sprejeto uredbo o zdravilih za uporabo v veterinarski medicini.

Za bolj trajnosten prehranski sistem EU so potrebne tudi vse bolj trajnostne prakse naših trgovinskih partnerjev. Da bi spodbudila postopen prehod na uporabo **varnejših fitofarmacevtskih sredstev**, bo EU v skladu s pravili STO in po oceni tveganja razmislila o reviziji uvoznih toleranc za snovi, ki izpolnjujejo „merila za izključitev“⁴⁸ in pomenijo veliko tveganje za zdravje ljudi. EU bo dejavno sodelovala s trgovinskimi partnerji, zlasti z državami v razvoju, da bi spremljala njihov prehod na bolj trajnostno rabo pesticidov, ob tem pa preprečevala motnje v trgovini ter spodbujala alternativna fitofarmacevtska sredstva in alternativne metode za varstvo rastlin.

EU bo spodbujala svetovni prehod na trajnostne prehranske sisteme v **mednarodnih organih za določanje standardov**, na ustreznih **večstranskih forumih** in **mednarodnih**

⁴⁶ Npr. pobuda DeSIRA (razvoj in pametne inovacije z raziskavami v kmetijstvu).

⁴⁷ Prek regionalnih organizacij za upravljanje ribištva, sporazumov o partnerstvu o trajnostnem ribištvi ter sodelovanja s tretjimi državami na področju nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova ter trajnostnih vrednostnih verig v ribištvi in akvakulturi; sodelovanje je zlasti pomembno, ko gre za države, prizadete zaradi podnebnih sprememb.

⁴⁸ Take snovi lahko vplivajo na zdravje ljudi in vključujejo snovi, razvrščene kot mutagene, rakotvorne, strupene za razmnoževanje ali snovi, ki imajo lastnosti endokrinih motilcev hormonov, kot je določeno v točkah 3.6.2 do 3.6.5 in v točki 3.8.2 Priloge II k Uredbi (ES) št. 1107/2009.

dogodkih, med drugim na petnajstem zasedanju konference pogodbenic Konvencije ZN o biološki raznovrstnosti, na vrhu o prehrani za rast ter na vrhu ZN o prehranskih sistemih leta 2021, pri čemer si bo na vseh prizadevala za ambiciozne politične rezultate.

Kot del pristopa k **informacijah o živilih za potrošnike** in v kombinaciji z zakonodajnim okvirom o trajnostnih prehranskih sistemih bo spodbujala sheme (vključno z okvirom EU za trajnostno označevanje živil) ter na mednarodnih forumih vodila delo v zvezi z mednarodnimi standardi trajnostnosti in metodami za izračun okoljskega odtisa, da spodbudi večjo uporabo standardov trajnostnosti. Podprla bo tudi izvrševanje pravil o zavajajočih informacijah.

5. ZAKLJUČEK

Evropski zeleni dogovor je priložnost, da svoj prehranski sistem uskladimo s potrebami planeta ter se pozitivno odzovemo na želje Evropejcev po zdravi, pravični in okolju prijazni hrani. Cilj te strategije je zagotoviti, da bo prehranski sistem EU svetovni standard za trajnostnost. Za prehod na trajnostne prehranske sisteme bo potreben skupen pristop, ki bo vključeval javne organe na vseh ravneh upravljanja (vključno z mesti, podeželskimi in obalnimi skupnostmi), akterje iz zasebnega sektorja po vsej prehranski vrednostni verigi, nevladne organizacije, socialne partnerje, akademike in državljane.

Komisija vse državljane in zainteresirane strani vabi k sodelovanju v široki razpravi, tudi v nacionalnih, regionalnih in lokalnih skupščinah, da se oblikuje trajnostna prehranska politika. Evropski parlament in Svet poziva, naj potrdita to strategijo in prispevata k njenemu izvajanju. Komisija bo to strategijo usklajeno predstavljala državljanom, da bi jih spodbudila k sodelovanju pri preoblikovanju naših prehranskih sistemov.

Zagotovila bo, da se bo izvajala v tesni povezavi z drugimi elementi zelenega dogovora, zlasti s strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2030, novim akcijskim načrtom za krožno gospodarstvo in ciljem ničelnega onesnaževanja. Spremljala bo prehod na trajnosten prehranski sistem, vključno z napredkom v zvezi z zastavljenimi cilji ter skupnim zmanjšanjem okoljskega in podnebne odtisa prehranskega sistema EU, da bi zagotovila upoštevanje meja zmogljivosti planeta. Redno bo zbirala podatke, vključno s podatki, ki temeljijo na opazovanju Zemlje, na podlagi katerih bo pripravila celovito oceno skupnega učinka vseh ukrepov iz te strategije na konkurenčnost, okolje in zdravje. Do sredine leta 2023 bo izvedla revizijo te strategije, s katero bo ocenila, ali sprejeti ukrepi zadostujejo za doseganje ciljev ali so potrebni dodatni ukrepi.